

Makale Türü: Derleme makalesi
Geliş Tarihi: 05.06.2024
Kabul Tarihi: 22.06.2024

Article Type: Review article
Submitted: 05.06.2024
Accepted: 22.06.2024

Atıf Bilgisi / Reference Information

Sağlam, T. (2024). Çocuklarda Teknoloji Kullanımı ve Dijital Ebeveynlik. *Birey ve Toplum Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(1), 123-129. DOI: 10.20493/birtop.1496639

ÇOCUKLARDA TEKNOLOJİ KULLANIMI VE DİJİTAL EBEVEYNLİK

TECHNOLOGY USE IN CHILDREN AND DIGITAL PARENTING

Talat SAĞLAM

Öğretmen, Milli Eğitim Bakanlığı, Türkiye
Teacher, Ministry of National Education, Türkiye
saglamtalat@gmail.com
ORCID: 0009-0000-1313-6677

Öz

Çocuklar açısından yaşanan zaman ve çevresel şartlar onların gelişimini doğrudan etkileyen bir unsurdur. Değişen zaman beraberinde çocukların uğraşlarını, onları etkileyen çevresel şartları da değiştirerek gelişimlerini etkilemektedir. Dijital devrim ile birlikte ortaya çıkan teknolojik gelişmeler başta çocuklar olmak üzere her yaşta insanın yaşam biçimini değiştirmeye başlamıştır. Olumlu kullanımları ile birlikte internet, akıllı telefon, bilgisayar, tablet, dijital oyunlar, sosyal medya platformları çocukları fiziksel, sosyal, duygusal, psikolojik açıdan etkileyen bir yapıya dönüşmüştür. Dünya genelinde dijital araçların yaygınlığı ve bu araçlar ile geçirilen süre artarak devam etmektedir. Özellikle gençler ve çocuklarda bu kullanım süreleri dikkat çekici boyutlara ulaşmıştır. Gelişim süreci içerisinde çocuklarını her türlü olumsuzluktan korumak ve onların gelişimlerini destekleme sorumluluğuna sahip ebeveynlere de bu kapsamda yeni bir sorumluluk alanı oluşturmuştur. Dijital araçların doğru kullanımı ve çocukları bu araçların zararlı etkilerinden koruma anlayışı anne-babalara yeni bir sorumluluk alanı oluşturarak dijital ebeveynlik kavramının ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu doğrultuda çalışmada çocuklarda teknoloji kullanımı ve ebeveyn sorumlulukları ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Çocuk, teknoloji, dijital ebeveynlik

Abstract

For children, the time and environmental conditions in which they live directly affect their development. Changing times affect children's development by changing their occupations and the environmental conditions that affect them. Technological developments that emerged with the digital revolution have started to change the way of life of people of all ages, especially children. Internet, smartphones, computers, tablets, digital games, social media platforms have turned into a structure that affects children physically, socially, emotionally and psychologically. The prevalence of digital tools worldwide and the time spent with these tools continues to increase. Especially in young people and children, these usage times have reached remarkable dimensions. In this context, parents, who have the responsibility to protect their children from all kinds of negativity and support their development in the development process, have created a new area of responsibility. The correct use of digital tools and the understanding of protecting children from the harmful effects of these tools have created a new area of responsibility for parents and led to the emergence of the concept of digital parenting. Accordingly, this study focuses on technology use in children and parental responsibilities.

Keywords: Child, technology, digital parenting

GİRİŞ

Dijital teknolojilerin evrimi, bireylerin ve toplumların yaşam alanlarına entegrasyonu ile bireysel ve sosyal rollerinde dönüşümlere yol açmaktadır. Web 1.0'da bireyler pasif alıcı konumundayken, Web 2.0 ile birlikte aktif katılımcılar haline gelmişlerdir. Bu dönüşümler sadece bireysel değil, sosyal olarak da gerçekleşmiştir. İnternetin yaygınlaşması, iletişim şekillerinde önemli değişikliklere neden olmuş ve geleneksel aile bağlarının zayıflamasına yol açarak çekirdek aile yapılarına doğru bir dönüşüme sebep olmuştur (Akbaş ve Dursun, 2020; 2248).

Dijital dünya, insan hayatında önemli etkiler yaratmakta; sosyal, ekonomik, siyasal ve kültürel yapıyı dönüştürmektedir. Bu gelişmeler hızla devam etmekte ve bu gelişmelerin gelecekte daha da artacağı öngörülmektedir. TÜİK verilerine göre, Türkiye'de internet erişimine sahip evlerin oranı 2011 yılında %42,9 iken 2021 yılında %92'ye, düzenli internet kullanan bireylerin oranı ise %45'ten %82,6'ya yükselmiştir (Aral, 2022; 1135). Bu veriler, bireylerin dijital dünyanın sunduğu imkânlardan giderek daha fazla yararlandığını göstermektedir. Dijitalleşmeye karşı çıkanların bile bankacılık, alışveriş, iletişim ve haber alma gibi alanlarda dijital imkânlardan yararlandığını ve çevresel unsurların bu bağlamda değiştiği ifade edilmektedir (Aral, 2022; 1135).

Gelişim süreci içerisinde çevresel birçok unsurun etkisi altında olan çocuklar açısından içinde yaşanılan zaman dilimi ve bu zaman dilimine bağlı olarak ortaya çıkan çevresel koşullar son derece önemlidir. Çocukların hangi uyaranlar ile karşı karşıya kalacakları bu çevresel koşullardan doğrudan etkilenmektedir. Dijital teknolojilerin çocukların günlük yaşamına girmesi; bilişsel, duygusal ve sosyal gelişimlerini etkilemesi giderek daha yaygın kabul görmektedir. Bununla birlikte bu yeni teknolojinin çocukların öğrenme süreçlerinde yeni fırsatlar sunduğu da bilinmektedir (Mustafaoğlu ve ark., 2018; 228). Bununla birlikte bu yeni uygulamalar ve fırsatlar ebeveynlere yeni roller de yüklemektedir.

Ebeveynlik, tam zamanlı bir iş ve yaşam döngüsünde işlevsel bir durumdur. Çocukların bakımı ve sosyalleşmesine yönelik tutumlar, algılar, beklentiler, bilgiler ve değerler eylem yönelimlerini içeren bir inanç sistemidir. Dolayısıyla ebeveynler, bakım verme uygulamaları olarak çocukların biyolojik, fiziksel, psikolojik ve sosyal ihtiyaçlarını aktif bir şekilde karşılamaktadır. Günümüzde çocuk yetiştirme uygulamaları, dijital medyanın modern hane halkı da dâhil olmak üzere günlük yaşamda yaygın olması nedeniyle daha karmaşık hâle gelmiştir. Ebeveynler artık ikilemli bir konumdadır: Bir yandan çocuklarının dijital medyayı eğitim ve sosyal amaçlarla kullanmalarını teşvik etmektedir, diğer yanda ise riskleri en aza indirmeye ve dijital medya kullanımının onlar üzerindeki olası olumsuz etkilerini kontrol etmeye çalışmaktadırlar. Medyanın çocuklar üzerindeki olumsuz etkilerini azaltmaya ve aracılık etmeye çalışırken kullanılan ebeveynlik davranışları ve stratejileri "ebeveyn aracılığı" olarak adlandırılmaktadır. Bu stratejiler sadece kısıtlayıcı kararları içermez, iletişim ve yorumlayıcı stratejiler de ebeveyn-çocuk etkileşiminde yer alır (Clark, 2011: 324, İnan Kaya, Mutlu Bayraktar ve Yılmaz, 2018: 133).

ÇOCUKLARDA DİJİTAL TEKNOLOJİ KULLANIMI

Dijital teknolojide yaşanan gelişimler dünyada hem yetişkinler hem de çocuklar açısından olumlu ve olumsuz birçok yeni durumu ortaya çıkarmaktadır. Yaşamın her alanına giren dijital araçlar günlük yaşamı olduğu kadar eğitim ve öğretim süreçlerini de doğrudan etkileyerek çocukların yaşamında sürekli daha fazla yer almakta, bu da çocukların dijital araç kullanımını sürekli arttırmaktadır.

Dünyada Dijital Teknoloji Kullanımı

Global verilere bakıldığında tekil cep telefonu kullanıcılarının sayısı 2024 yılı başında 5 milyar 610 milyon olmuş, GSMA Intelligence'ın en son verileri, dünya nüfusunun yüzde 69,4'ünün artık bir mobil cihaz kullandığını ve küresel toplamın 2023'ün başından bu yana 138 milyon (+ yüzde 2,5) arttığını ortaya koymaktadır. Dünyadaki tüm insanların yüzde 66'sından fazlası artık internet kullanıyor ve son veriler küresel kullanıcı toplamının 5 milyar 350 milyona ulaştığını göstermektedir. İnternet kullanıcıları, 2023'ün başından bu yana 97 milyon yeni kullanıcı sayesinde son 12 ayda yüzde 1,8 oranında artmıştır. Kepios analizi, aktif sosyal medya kullanıcı kimliklerinin 5 milyar sınırını geçtiğini ve son kullanıcı rakamının dünya nüfusunun yüzde 62,3'üne denk geldiğini göstermektedir (URL1).

Amerika Birleşik Devletleri'nde yapılan ulusal çapta bir araştırmada, 1.000'den fazla ebeveynin katılımıyla çocukların dijital teknoloji kullanımı incelenmiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre televizyon ve bilgisayar kullanımında; ebeveynlerin %99'unun evinde televizyon bulunmakta, %36'sının çocuklarının yatak odasında televizyon var, %73'ünün evinde bilgisayar, %49'unda video oyunu bulunuyor. Çocukların %91'i televizyon, %89'u video/DVD, %48'i bilgisayar kullanıyor ve %30'u video oyunları oynuyor. Aynı çalışmada günlük teknoloji ve aktivite sürelerine bakıldığında; 6 yaş altı çocuklar günde ortalama 1,58 saat teknolojik cihaz kullanıyor, 2,01 saat dışarıda oynuyor ve 39 dakika okumaya zaman harcıyor. 4-6 yaş arası çocukların %27'si her gün ortalama 1,04 saat bilgisayar kullanıyor. 0-3 yaş arası çocukların %56'sı bireysel olarak bilgisayar kullanıyor, %64'ü fareyi etkin kullanabiliyor ve %40'ı CD-ROM kullanabiliyor. 2 yaş altı çocukların %68'i günde yaklaşık 2,05 saat teknolojik cihazlarla vakit geçiriyor (%59'u televizyon, %42'si video/DVD, %5'i bilgisayar, %3'ü video oyunları). Televizyonun açık olma durumu ve etkilerine bakıldığında çocukların %36'sı televizyonun tüm gün açık olduğu evlerde yaşıyor. Bu çocuklar, diğer çocuklara göre günde 30 dakika daha az dışarıda oynuyor ve 8 dakika daha az okuyor. Ayrıca 0-2 yaş grubunun %43'ü her gün televizyon izliyor, %26'sının yatak odasında televizyon var. Tüm yaş gruplarındaki çocuklar günde ortalama 1,19 saat televizyon izliyor. 0-2 yaş grubunun %4'ü, 3-4 yaş grubunun %20'si, 5-6 yaş grubunun %27'si bilgisayar kullanıyor ve ortalama 50 dakika süre ayırmaktadır (Vandewater ve ark., 2007: 1007, Mustafaoğlu ve ark. 2018; 229).

Türkiye'de Dijital Teknoloji Kullanımı

Ülkemizde yapılan çalışmalarda, çocukların televizyon ve bilgisayar kullanım alışkanlıkları incelenmiştir. Çocukların %31'i hafta içi günde en az 4 saat televizyon izliyor, bu oran hafta sonları %71,7'ye çıkıyor. 2005 yılında Adana'da yapılan bir araştırmada, ailelerin %37'sinde bilgisayar, %22'sinde internet bağlantısı, %55'inde VCD veya DVD oynatıcı, %46'sında kablolu televizyon, %85'inde radyo ve %32'sinde video oyun aleti bulunduğu

bildirilmiştir. Çocukların yaşı arttıkça bilgisayar ve internet kullanım süreleri artıyor. Bilgisayarlar daha çok okul ödevleri için alınıyor ancak sadece %19,7'si bu amaçla kullanılıyor. 48-59 ay grubundaki çocukların %26,8'i, 60-72 ay grubundaki çocukların %73,1'i bilgisayar oyunları oynuyor. Çocuklar hafta içi ortalama 30 dakika, hafta sonu ise 1,5 saat bilgisayar oyunları oynuyor. Bulgular, çocukların televizyon ve bilgisayar kullanım alışkanlıklarının yaşa ve haftanın günlerine göre değişiklik gösterdiğini ortaya koymaktadır (Mustafaoğlu ve ark., 2018; 229). Bununla birlikte çocukların internet ortamında çok fazla pornografik içeriğe maruz kaldıkları, çoğunluğu sosyal medya hesabı sahibi olan bu çocukların siber zorbalık gibi çeşitli olumsuzluklara da maruz kaldıkları bildirilmektedir (Karakuş ve ark., 2014: 240).

COVID-19 salgını sırasında 29 Mart-21 Mayıs 2021 tarihleri arasında yapılan “Çocuklarda Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması” sonuçlarına göre (TÜİK, 2021); 2013 yılında %50,8 olan 6-15 yaş grubundaki çocukların internet kullanım oranı 2021’de %82,7’ye çıktı. İnternet kullanan çocukların %90,1’i her gün internete giriyor. Haftada en az bir defa internete girenlerin oranı %98,6. İnternet kullanım amaçlarında %86,2 ile çevrim içi ders katılımı ve %83,6 ile ödev/öğrenme ilk sıralarda. İnternet kullanan çocukların %31,3’ü sosyal medya kullanıyor. Bu çocuklar sosyal medyada günde yaklaşık 3 saat vakit geçiriyor. 6-15 yaş grubundaki çocukların %64,4’ü cep telefonu/akıllı telefon kullanıyor. Bu cihazlar en çok çevrim içi derslere katılım (%77,7) ve ders çalışmak (%77,4) için kullanılıyor. Çocukların %32,3’ü telefonlarını her yarım saatte bir kontrol ediyor. Çocukların %55,6’sı bilgisayar (masaüstü/dizüstü/tablet) kullanıyor. En fazla kullanılan bilgisayar türü %57,2 ile tablet bilgisayar. 2013’te %24,4 olan sadece kendi kullanımında bilgisayarı olan çocuk oranı 2021’de %46,3’e yükseldi. Çocukların %36,0’sı dijital oyun oynuyor. Erkek çocuklarda bu oran %46,1, kız çocuklarda %25,4. En çok oynanan dijital oyun türü savaş oyunları (%54,3). Erkek çocuklarda bu oran %68,4, kız çocuklarda %44,3 ile macera/aksiyon oyunları. Ebeveynler, çocuklarının çok fazla dijital oyun oynadığını düşünüyor (%58,4). Çocuklar ekran başında daha fazla kalabilmek için daha az kitap okuyor (%35,9) ve ders çalışıyor (%33,5). Araştırma sonuçları çocukların bilişim teknolojileri kullanımında önemli artışlar ve kullanım alışkanlıklarında belirgin değişiklikler olduğunu ortaya koymaktadır (TÜİK, 2021).

DİJİTAL EBEVEYNLİK

Dijital teknolojinin yaygınlaşması ve çocukların günlük yaşamlarının vazgeçilmez bir parçası hâline gelmesi, dış mekân oyun alanlarının azalmasıyla birlikte, çocuklar üzerinde olumsuz etkiler yaratmaktadır. Ekran bağımlılığı ve teknolojik cihazlarda oyuna ayrılan sürenin artması, çocukların akranları ile yüz yüze iletişimlerini ve grup oyunlarını azaltırken, tek başına oynanan oyunların artmasına neden olmaktadır. Ayrıca, birçok dijital oyun şiddet içeriği barındırmakta ve şiddeti sorun çözme aracı olarak göstermektedir. Dijital teknoloji, çocukların fiziksel aktiviteden uzaklaşarak pasif alıcılar olmalarına ve çevreleri ile “temassızlık” yaşamalarına yol açmaktadır. Bu durum, ebeveynler ile çocuklar arasında disiplin konusundaki tartışmaları da artırmaktadır (Yurdakul ve ark., 2013: 885, Karakuş ve ark., 2014: 240-42, Mustafaoğlu ve ark., 2018; 233).

Amerikan Pediatri Akademisi 0-3 yaş aralığında çocukların ekrandan uzak tutulması gerektiğini, 3-6 yaş aralığındaki çocukların günlük toplam süre 20-30 dakika ekrana bakabileceğini, 6-9 yaş çocuklarının günlük toplam sürelerinin 40-50 dakika olabileceğini, 9-12 yaş çocuklarının günlük toplam 60-70 dakika ve 12 yaş üzeri çocukların ise günlük toplam süre 120 dakika ekrana maruz kalabileceklerini ifade etmektedir (Akbaş ve Dursun, 2020; 2251). Ancak çalışmalar (Mustafaoğlu ve ark., 2018; 238, TÜİK, 2021,) çocukların bu sürelerin çok üstünde ekrana maruz kaldığını ve bu durumun doğal olarak çocuklarda çeşitli sorunlara neden olması kaçınılmaz bir sonuçtur.

Günümüzün dijital yenilikleri ebeveynlere ve çocuklara birçok faydalı uygulama sunmaktadır. Bununla birlikte birçok ebeveyn yeni dijital teknolojilerin çocuklarına zarar verebileceğinden korkmaktadır. Bu endişeler son yıllarda daha da artmıştır çünkü dijital teknolojiler çocukların ve ergenlerin zamanının giderek daha büyük bir kısmını almakta ve hayatın daha fazla alanına girmektedir. 2018 yılında, ABD’li gençlerin %50’si “neredeyse sürekli” çevrim içi olduklarını belirtmiştir ve bu oran küresel COVID-19 salgını sırasında günlük yaşamın büyük bir kısmının dijital-teknolojik alanlara taşınmasıyla son yıllarda önemli ölçüde artmıştır (Modecki ve ark., 2022: 1673). Dijital ebeveynlik davranışları, örneğin ergenlerin teknoloji kullanımının izlenmesi, kuralların sağlanması, uygulanması, dijital becerilerin eğitimi ve teşviki, çevrim içi eğitimde gezinme ve çevrim içi fırsatlardan yararlanma gibi çok yönlü ve karmaşıktır (Odgers, 2019: 675).

Çocukların internet kullanımını sağlamaktan ve onları risklerden korumaktan kimin sorumlu olduğu sorusu hâlâ güncelliğini korumaktadır. Genel olarak bu soruya verilen ilk cevap; ebeveynlerdir, özellikle de çocukları güvende tutmak söz konusu olduğunda. Ebeveynler çocuklarına değerleri ve sosyal normları öğretmekten sorumlu tutulmaktadır. Eşlerden ayrıca çocuklarının akademik gelişimini desteklemeleri, sağlıklı kalmak, karşıdan karşıya geçmek ve insanlar hakkında iyi yargılarda bulunmak, coğrafi yerler ve bilgiler vs. gibi konularda destek olması beklenir. Bu sorumlulukları yerine getirirken ebeveynler -burada üvey ebeveynleri, büyükanne ve büyükbabaları ve diğer tüm yetişkinleri ve bakım görevini üstlenen büyük kardeşleri de dâhil etmek gerek- her zaman kendi yaşam deneyimlerinden ve geleneklerinden yararlanabilmişlerdir. Ancak yüksek, orta ve hatta düşük gelirli ülkelerdeki çocuklar özellikle çocukları mobil cihazları kullandıkça ebeveynler kendilerini zorlanmış hissediyor. Ebeveynler, denetlemesi zor olan ve teknolojik olarak karmaşık hizmetleri anlayamayabilir. Ayrıca ekranla ilgili zaman, internet bağımlılığı, yabancı tehlikesi vb. popüler endişelerden de etkilenirler. Ebeveynler çocuklarını dijital çağa hazırlamak için ne kadar çok şey üstlenebilirlerse üzerlerindeki yük de o kadar azalacaktır (Mascheroni, Ponte ve Jorge, 2018).

Türkiye’de dijital araçların kullanımını yeni olduğu için ebeveynler ile çocuklar arasında büyük beceri farkı bulunmaktadır. Çocukların ebeveynlerinden daha fazla dijital bilgiye sahip olduğu görülürken benzer şekilde ebeveynlerin sadece %13’ünün teknolojiyi çocuklarından daha iyi bildiğini ortaya koymuştur. Dijital ebeveyn olabilmek için ebeveynlerin bazı dijital okuryazarlık özelliklerine sahip olmaları gerekmektedir: temel teknoloji kullanım becerisi, teknoloji sorunlarına tolerans, internet bilgisi, yenilikleri takip etme isteği ve gizlilik politikaları bilgisi. Dijital okuryazar bireylerin internetteki olumsuz içeriklerin farkına varabilmesi önemlidir ve bu nedenle dijital ebeveynlikte farkında olma rolü vurgulanmaktadır. Dijital okur-

yazarlığın yanında farkında olma, kontrol, etik ve yenilikçilik dijital ebeveynliğin alt boyutları olarak tanımlanmaktadır (Park, 2011: 216, Yurdakul ve ark., 2013: 885, Odgers, 2019: 675).

SONUÇ ve ÖNERİLER

Dijital teknoloji alanında yaşanan gelişmeler ve bundan sonraki sürece ilişkin olası yenilikler dikkate alındığında çocuklar açısından sürekli değişim içeren ve gerçek yaşamdan uzaklaşan bir çevresel ortam oluşmaktadır. Bununla birlikte dijital araçlar günümüzde hayati bir öneme sahiptir ve çocukların erken yaşlardan itibaren bilinçli bir şekilde bu teknolojiyi kullanmaları önemlidir. Bu noktada çocukların iki yaşından önce dijital araçlarla temas etmemeleri önemlidir. İki yaşından sonra, interaktif dijital ortamlarda uygun süre ve içeriklerle etkileşim sağlanabilir. Ebeveynler ve toplum, dijital dünyanın gereksinimlerini ve özelliklerini öğrenmeli ve çocukları bu konuda doğru şekilde yetiştirmelidir. Çocukların dijital oyunlarını güvenli bir şekilde kullanabilmeleri için oyunların derecelendirilmesi ve içeriklerinin bilinmesi önemlidir. Sanat eğitimleriyle dijital araçlar birleştirilerek sistemli çalışmalar yapılmalı ve bu bilgilendirme çalışmaları topluma yaygınlaştırılmalıdır. Ebeveynler çocuklarına olumlu bir dijital rol modeli olmalı ve yerel yönetimler çocuklara yönelik program ve mekânlar oluşturmalıdır. Ebeveynlerin kendi dijital okur-yazarlık düzeylerini güncellemeleri ve spor, sanat gibi alanlarda çocukları etkin kılacak süreçler oluşturmaları da önemlidir.

KAYNAKÇA

- Akbaş, Ö. Z., & Dursun, C. (2020). Teknolojinin aileye etkisi: değişen ailenin dijital ebeveyn ve çocukları. *Turkish Studies-Social*, 15(4), 2245-2265.
- Aral, N. (2022). Dijital dünyada çocuk olmak. *TRT Akademi*, 7(16), 1134-1153.
- Clark, L. S. (2011). Parental mediation theory for the digital age. *Communication Theory*, 21(4), 323-343.
- İnan-Kaya, G. Mutlu-Bayraktar, D., & Yılmaz, Ö. (2018). Digital parenting: Perceptions on digital risks. *Kalem Uluslararası Eğitim ve İnsan Bilimleri Dergisi*, 8(1), 131-157.
- Karakuş, T., Çağıltay, K., Kaşıkçı, D., Kurşun, E., & Ogan, C. (2014). Türkiye ve Avrupa'daki çocukların internet alışkanlıkları ve güvenli internet kullanımı. *Eğitim ve Bilim*, 39(171), 230-243.
- Mascheroni, G., Ponte, C., & Jorge, A. (2018). *Digital parenting: The challenges for families in the digital age, yearbook 2018*. Nordicom, University of Gothenburg.
- Modecki, K. L., Goldberg, R. E., Wisniewski, P., & Orben, A. (2022). What is digital parenting? A systematic review of past measurement and blueprint for the future. *Perspectives on Psychological Science*, 17(6), 1673-1691.
- Mustafaoğlu, R., Zirek, E., Yasacı, Z., & Özdiñler, A. R. (2018). Dijital teknoloji kullanımının çocukların gelişimi ve sağlığı üzerine olumsuz etkileri. *Addicta: The Turkish Journal on Addictions*, 5(2), 227-247.
- Oders C. L. (2019). Why digital tools have not yet revolutionized adolescent health research and what we can do. *Journal of Research on Adolescence*, 29(3), 675-681. Crossref. PubMed.
- Park, Y. J. (2011). Digital Literacy and Privacy Behavior Online. *Communication Research*, 40(2), 215-236.
- TÜİK, (2021). Çocuklarda Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması, 2021, <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=41132>, Erişim Tarihi: 03.06.2024

- Vandewater, E. A., Rideout, V. J., Wartella, E. A., Huang, X., Lee, J. H., & Shim, M.-S. (2007). Digital childhood: Electronic media and technology use among infants, toddlers, and preschoolers. *Journal of the American Academy of Pediatrics*, 119(5), 1006–1015.
- Yurdakul, K. I., Dönmez, O., Yaman, F., & Odabaşı, H. F. (2013). Dijital ebeveynlik ve değişen roller. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 12(4):883-896.
- URL1. <https://datareportal.com/reports/digital-2024-global-overview-report>, Erişim Tarihi: 04.06.2024